

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. רצועה של תפילין כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש 2.....
- ב. מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין מפני שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד 3.....
- ג. תולה ארץ על בלימה אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה 4.....
- ד. מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם 4.....
- ה. יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון 5.....
- ו. יכול יגים דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם 5.....
- ז. מכסין בעפר עיר הנדחת ... מצות לאו ליהנות ניתנו 5.....
- ח. שופר של עבודת כוכבים ... לולב של עבודת כוכבים ... שיעורא בעינן ועבודת כוכבים כתותי מכתת שיעורא 6.....
- הדרן עלך נסוי הדם 8.....
- פרק שביעי 8.....
- א. גיד הנשה נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין 8.....
- ב. ונוהג בבהמה ובחיה בירך של ימין ובירך של שמאל ואינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף 9.....
- ג. ונוהג בשליל ר' יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר 11.....
- ד. נאמנין עליו ועל החלב 12.....
- ה. אין בגידין בנותן טעם ... ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה 13.....
- ו. ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים 15.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ז. על אלו מומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת ... לא נצרכה
אלא לנפל שלא נקשרו אבריו בגידין 15

דף פט.

א. רצועה של תפילין כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש

כבר התבאר במסכת מנחות דף לה: תפילין¹ של ראש טוב להיותן גלויים
ונראים, דכתיב (דברים כה פסוק י) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא
עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ, וטוב שגם הקשר יהא מגולה², אבל אין אנו נוהגין כן
ובדיעבד אף אם היו מכוסים לגמרי יצא.

ולדעת רבותינו המקובלים³ יש לכסות התפילין של ראש בטלית. ולהלכה
נראה שאף הנוהגים לכסות ראשם בטלית בשעת התפלה, לא יכסו בית
התפילין של ראש לגמרי, אלא יהיה בית התפילין נראה מלפניו.

תפילין של יד מעיקר הדין מותר לגלותן, ולכתחלה טוב לכסותן⁴, ובדיעבד
אם נקרעו בגדיו ונתגלו לית לן בה. ולדעת רבותינו המקובלים, צריך לכסות
התפילין של יד גם בשעת הנחתן⁵, ולכן כתבו שיכסה התפילין בטליתו
בשעה שמניחן. וטוב לחוש לדבריהם.

יש נוהגים לכסות בית התפילין של יד במכסה של קרטון, כדי שלא יתקלקל הריבוע
של הבית. ויש להם על מה שיסמוכו. ומכל מקום יש שכתבו⁶ שלא יכסו התפילין

¹ שו"ע ונו"כ שם יא

² מ"ב שם מה

³ מ"ב ח ד

⁴ מ"ב כז שם מז ובבית יוסף הביא מהמרדכי בשם השימושא רבא שצריך לכסות תפילין של יד, דכתיב 'לך
לאות' ולא לאחרים לאות, אולם בשו"ע לא הביא דין זה,

⁵ שע"ת יא

⁶ שו"ת תשורת שי (הנ"ל), שו"ת לבושי מרדכי (תליתאי סימן קעח), ערוך השולחן (סימן לב ספ"ח) שכתב
דמעיקר הדין אין חשש אך לא נאה ולא יאה לעשות כן, וצריך להסירו כל זמן התפילה, שו"ת מלמד להועיל
(הנ"ל) דאסור לכתחילה. וע"ע בשו"ת ערוגת הבושם (סימן ז) ובמאסף לכל המחנות (סקצ"ד).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

בקרטון עד לאחר התפילה ויש שכתבו⁷ שלא יכסו אלא אחר שיסיימו הנחת תפילין של ראש. ויש שמחזירין⁸ אותו לפני הנחת תפילין של ראש, ויש שאין מסירין אותו כלל אפילו בשעת ההנחה. ומנהג העולם להקל להחזירו בשעת התפילה.

תלמיד בפני רבו אין דרך ארץ לגלות תפילין בפניו⁹, ואפילו תש"ר, ולכן יכסנו בטליתו או בכובע, מיהו עכשיו שאין מניחין אלא בשעת ק"ש ותפלה אין להקפיד וכן המנהג.

ב. מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין מפני שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד

עוד התבאר שם דף מג: שתכלת האמורה בתורה¹¹ בכל מקום היא הצמר הצבוע כפתוך שבכחול, וזו היא דמות הרקיע¹² הנראית לעין השמש בטהרו

⁷ שבט הלוי (ח"ח סימן ה), אולם כתב שאם החזיר בין ש"י לש"ר לא הוי הפסק. הליכות שלמה (תפלה, פ"ד דבר הלכה סקמ"ד, ובארחות הלכה הערה 93) שכן נהג הגרשו"א, ומשמע שם דחשש משום דבשעת הנחה נראה כתוספת על התפילין [ומ"מ כתב שאין זה חיוב], ולא החזירו רק לאחר הנחת תפילין של ראש משום דמכסה זה לא חשיב ככיסוי לענין הדין של 'לך לאות' ולא לאחרים לאות, וממילא הוי הפסק. ועיין בעובר אורה (להאדרת) שכתב שלא יפסיק בלבישת השרוול של הבגד, רק יכול להמשיך מעט שרוול כתנתו עד המפרק.

⁸ נהג החזו"א. דינים והנהגות (פ"ג סימן ח), דעת נוטה (תפילין, ת' קנר בהע' 215), ארחות רבינו (ח"א עמוד כז).

⁹ שו"ת נודע בשערים (ח"ב סימן ב), שו"ת זכרון יהודה (גריןוולד, ח"א סימן מז), שו"ת זכר יהוסף (ח"א סימן ט), שו"ת בית זבול (ח"ג קו' ונצדק קודש סימן ו), ארחות רבנו (שם) בשם הגר"י קנייבסקי, ואמר שבחול"ל לא עשו נקב בגג המכסה ולכן הסירוהו לפני ההנחה אבל כאן בא"י שעושים נקב א"צ כלל להסירו, [ומשמע שם שהמעם שעושים נקב הוא כדי שיראו את התפילין בשעה שמברכים עליהם]. אמנם החזו"א נהג להסירו אף כאן בא"י.

¹⁰ שהתפילין הם דרך כבוד בדכתיב וראו כל עמי הארץ ואין ד"א להשוות עצמו לרבו ע"כ יכסה אותם בטליתו או בכובע. מ"ב שם מו

¹¹ רמב"ם הלכות ציצית פרק ב הלכה א

¹² כתב בן משום דתניא בפרק התכלת (מנחות מ"ג) מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר וכתוב אבן ספיר דמות כסא. כס"מ שם. ופי' רש"י מה נשתנה תכלת שיחדו הקדוש ברוך הוא למצוה זו דומה לים שנעשו בו נסים לישראל וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד ומתוך כך זוכר מן התכלת את הקדוש ברוך הוא היושב על כסא ועוד נאה לישראל שיהא כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וכו' דהיינו רקיע וכתוב ספיר ובכסא כתיב ספיר אלמא רקיע כבמחזה כסא ותכלת לים וים לרקיע ואנן קחוינן ע"כ והתוס' ז"ל מחקו הגירסא שלפנינו רקיע דומה לכסא אלא הכי גרסו רקיע דומה לספיר דהכי כתיב קרא והכי נמי גרסינן בחולין וכו' וכן היא גירסת הרא"ש ז"ל והלחם חמודות כתב שם דרש"י גופיה גרים הכי בחולין ע"כ אמנם הרי"ף ז"ל גרים כגירסאות שלפנינו רקיע דומה לכסא הכבוד עיין שם. מעשה רקח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

של רקיע¹³, והתכלת האמורה בציצית¹⁴ צריך שתהיה צביעתה צביעה ידועה שעומדת ביופיה ולא תשתנה וכל שלא נצבע באותה צביעה פסול לציצית אף על פי שהוא כעין הרקיע, כגון שצבעו באסמים או בשחור או בשאר המשחירין הרי זה פסול לציצית, רחל בת עז צמרה פסול לציצית.

ג. תולה ארץ על בלימה אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה

השותק¹⁵ על המריבה הרי זה משובח ואין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה¹⁶, ובימינו אפילו קוראים לו בפגם משפחה כגון ממזר וכדומה, אא"כ קורין לו כך שלא בשעת מריבה, שיש לו למחות.

ד. מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם

מידת השתיקה¹⁷, אם יסכים האדם בדעתו לאחוז במדה זו רק בעת אשר יהיה מוכרח לזה מחמת מצות התורה ובלתם ידבר כל מה שירצה אף דבור שאיננו הכרחי, לא יצליח לעמוד על מדה זו. אך אם ירגיל פיו כל – כך במדת השתיקה כמו האומן לאומנותו, עד שתהיה לו השתיקה ענין טבעי בנפשו והדבור חוץ לטבעו, כמו באיש אלם, אז בודאי יהיה נכון לבו בטוח בה' שינצור לשונו מרע ולא יבוא לכסלה עוד.

¹³ פירוש ד' כנפות נגד פינות עולם. תכלת דומה לים, וים לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, וזה הוא כורסיא דדיני ביה דיני נפשות, וזה הוא רצועה דאב לוקה ביה ברא. עטרת זקנים סימן כד ס"ק א ובב"ח הביא בשם הזוהר [במדבר קעה, א] שעל ידי זכרון כסא הכבוד ששם מקום הדין יהיה יראת ה' על פניו, וכיון דכתיב וראיתם אותו וזכרתם, ראוי לזכור. לכן אף על פי שאין לנו תכלת, מ"מ יזכור אותו בברכתו ועל ידי זה יתן אל לבו אימת הדין ע"ש:

¹⁴ שמעות לשון זה דשאר תכלת הנזכר בבגדי כהונה כשר באסמים אף על פי שאינו מתקיים ובעת שיכהה יפסל ודלא כמ"ש המל"מ פ"ח מהל' כלי המקדש הי"ג. ולא ידעתי מאי פסקא דהמל"מ ואנו לא מצאנו דין זה רק בציצית ואף על גב דטעימה משמע במנחות דף מ"ב ע"ב דרבי חנינא בן גמליאל דריש כליל תכלת דפוסלת בבגדי כהונה מ"מ דיני דם חלזון ולשמה רק בציצית. עיין קרבן אהרן מצורע סוף פ"א באריכות. ועיין מ"ש רבינו פי"א מהל' צרעת ה"א בדין טעימה דשני תולעת. מרכבת המשנה.

¹⁵ רמ"א ונו"כ אבהע"ז ב ד

¹⁶ עיין ביאור הגר"א שם

¹⁷ חפץ חיים – שמירת הלשון חלק א שער התבונה פרק א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ה. יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון

למרות שבלמוד התורה¹⁸ אם לומד בעצמו יש מעלה שלא יוכל לבוא לשום דיבור אסור כי אין איש אתו שידבר עמו, ואם לומד עם אחרים יש חסרון שע"י התחברות בא לפעמים לדברים בטלים ולשה"ר ולצנות

אבל כיון שכנגדו יש מעלה גדולה שע"י נתברר הלימוד יפה. לא ישתמש במדת האלמות שלא ידבר עם אנשים כלל אף בדברי תורה מיראה פן ימשך ע"י לבסוף לדבורים אסורים, אלא ירחיב הדבור בכל היכולת ללמוד עם רבים ולדבר עמם בדבר שבקדושה, ומכל מקום יעמוד על המשמר לבלי לדבר עמם בשום דבור האסור.

ו. יכול יגיס דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם

יכול יגיס דעתו¹⁹, כשהוא רואה שארי אנשים שמפקירים לגמרי את דיבורם ומטנפים את פיהם בלשה"ר ולצנות ושארי דיבורים אסורים יחזיק אותם לרשעים גמורים ואת עצמו יחזיק לצדיק גמור, ת"ל (תהלים נח פסוק ב) מיִשְׁרִים תִּשְׁפֹּטוּ בְּנֵי אָדָם, שצריך לשפוט אותם למישור ולזכות שאינם יודעים מה הוא לשה"ר, וכיוצא בזה בשארי דבורים אסורים, וגם אינם יודעים את חומר העון שיש בדיבורים אסורים.

ז. מכסין בעפר עיר הנדחת ... מצות לאו ליהנות ניתנו

מותר לכסות²⁰ כסוי הדם בעפר הבא מאסורי הנאה, שמצות לאו ליהנות ניתנו.

דף פט:

¹⁸ שם

¹⁹ שם

²⁰ שם"ה כט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ח. שופר של עבודה כוכבים ... לולב של עבודה כוכבים ... שיעורא בעינן ועבודה כוכבים כתותי מכתת שיעורא

כבר התבאר במסכת סוכה דף כט: כל ארבעת המינים²¹ שהיה אחד מהן של אשירה²², אם היא של ישראל דהיינו שקנה אותה ישראל מיד עובדיה הרי זה פסול, אפילו בשאר הימים.

לפי שכל המינים צריך שיהיו כשיעורן המפורש בהן, ואשירה שהיא של ישראל כיון שאין ביטול הנכרים מועיל לה להתירה בהנאה, הרי היא עומדת לשריפה וכל העומד לישרף הרי הוא כשרוף, ונמצא שאין בו כשיעור המפורש בו.

ואם האשירה היא של נכרי, לכתחלה לא יקצוץ ממנה אחד מכל ארבעת המינים אפילו אם כבר ביטלה הנכרי, ואפילו אם אילן הזה נטעוהו שלא לשם עבודה זרה ואחר שגדל עבדוהו,²³ אעפ"כ הוא מאוס לגבוה כיון שנקרא עליו שם עבודה זרה, אבל בדיעבד שכבר נטל ארבעה מינים של אשירה זו לשם מצוה, יצא ידי חובתו ואינו צריך לחזור וליטול²⁴.

וכל זה בימיהם שהנכרים היו משתחוים לאילן, אבל בזמן הזה שאין הנכרים משתחוים לאילן אלא נוטעין אילן לפני עבודה זרה, או שנוטעים אילנות בגן של עבודה זרה, ודמי פירות האילנות הוא לכהניהם, מותר ליקח מהן ארבעה מינים שבלולב²⁵.

²¹ שו"ע ונו"כ תרמט ג

²² ושלושה סוגי אשירה יש א. אילן שניטע מתחילה לשם עבודה זרה. ודינו, שאם נטעו עכו"ם – נאסר מיד, אף על פי שלא עבדו, ואם נטעו ישראל – אינו נאסר עד שיעבדנו. ב. אילן נטוע שעבדוהו לשם עבודה זרה. ודינו, שהתוספת שניתוספה באילן אחר שכבר נעבד – אסורה. ג. אילן שהועמדה תחתיו עבודה זרה. ודינו, שהוא אסור בתורת משמשי עבודה זרה.

²³ בענין שהוא מותר בהנאה להדיוט אפילו בלא ביטול שהמחבר אינו נאסר.

²⁴ ואפילו אם לא ביטל הנכרי אשירה זו והרי היא אסורה בהנאה מכל מקום כיון שמועיל לה ביטול להתירה בהנאה הרי אינה עומדת לשריפה שאפשר שיבטלנו נכרי ואף על פי שעכשיו עדיין היא אסורה בהנאה אין זו חשובה הנאה מה שיוצא בה ידי חובתו דמצות לאו ליהנות נתנו במה דברים אמורים כשלא נתכוין ישראל לזכות בהן לצורך עצמו אלא היה בדעתו להחזירן להנכרי בעל האשירה בשלימות ולא נטלן לשם מצוה ביום הראשון שהרי השאול פסול בו, אלא נטלן בשאר הימים, אבל אם נתכוין לזכות בהן לגמרי שלא להחזירן להנכרי הרי מיד בקציצה זו זכה בה ישראל ונעשית עבודה זרה של ישראל ואין ביטול הנכרי מועיל להתירה בהנאה אם לא בטלה קודם קציצתו והרי היא עומדת לשריפה לפיכך אפילו בדיעבד לא יצא. שו"ע הרב שם

יב

²⁵ שו"ע הרב שם יד

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכן אם תקע²⁶ בשופר של ע"ז של ישראל כגון שעבד²⁷ לשופר או ששימש בו לפני הע"ז שלו שתקע לפניו לא יצא שאינה בטלה עולמית ועומד לשריפה או להוליכה לים המלח וכתותי מכתת שיעוריה, וכל העומד לישרף הרי הוא כשרוף, ונמצא שאין בו כשיעור המפורש בו.

אבל בשל ע"ז של גוי [או משמשיה] כגון שמצא שופר של ע"ז²⁸ של גוי או ששאל אותה ממנו, לכתחלה לא יתקע בו משום דמאים ואפי' נתבטל אסור לכתחלה²⁹, אבל אם תקע בו יצא אפי' קודם שנתבטל³⁰ ולא נחשב שנהנה מאיסור הנאה שמצות לאו ליהנות ניתנו.

אם אין לו שופר אחר³¹ מלבד שופר ע"ז של גוי תוקע בו לכתחלה שלא לבטל המצות עשה ואפי' לא נתבטל, ואפשר שצריך גם לברך עליו רק אם ימצא אח"כ שופר כשר יתקע בו מחדש בלי ברכה³².

וכ"ז אם לא נתכוין לזכות בו בשעה שמצאו אלא הגביהו רק כדי לתקוע בו³³, אבל אם נתכוין לזכות בו אפי' לא נתיאשו הבעלים הרי הוא ע"ז של ישראל³⁴ שאין לו ביטול ולא יצא וי"א דבסתמא ג"כ אמרי' דהוי כנתכוין לזכות וצ"ע.

וכ"ז בע"ז אבל במשמשי ע"ז של גוי אפי' באו ליד ישראל יש לסמוך על המקילין³⁵ שיצא בו שיש לו ביטול, ואם גזל מגוי ע"ז שלו יש דעות אם יוצא בזה.

²⁶ שו"ע ונו"כ או"ח תקפו ג

²⁷ מ"ב י

²⁸ מ"ב יב

²⁹ והוא בעיא דלא אפשר לפירוש התוספות בעבודה זרה דף מ"ז דיבור המתחיל מי מאיס, וכן דעת ריטב"א ראש השנה כ"ח בשיטת רש"י, וכן כתב הר"ן בשם הראב"ד בעבודה זרה, אברא דהר"ן והרשב"א בסוכה (שהוא גם כן להריטב"א כידוע) הכריעו דלשיטת רש"י בביטול מותר לכתחלה, וצריך עיון. איך שיהיה, יש להחמיר בזה משום דכן משמע דעת רמ"א לקמן בסימן תרמ"ט סעיף ג, עיין שם, וכן משמע הברעת מגן אברהם בסעיף קטן ו ומטה יהודה, עיין שם. שעה"צ כו

³⁰ והמעם דכיון שאפשר לבטלו כדיון ע"ז של נכרי שנכרי מצי מבטל לי' לא שייך ביה לומר הרי היא כמי שאינה דאפשר לא תבא כלל לידי שריפה. מ"ב שם יד

³¹ מ"ב יד

³² לצאת דעת המחמירין שאם לא נתבטל בשעה שקידש היום [וצ"ע דלכאוי' תלוי בעמוד השחר] כבר נדחה [ודעת החזו"א דאף אם ביטלו ביום טוב אינו דחוי, חזו"א פרה סי"ד סקי"ד] מיהו אין לו להביאו (ע"י גוי) מחוץ לתחום או לעבור על שבות אחר בשביל זה דרוב הפוסקים מכשירים בזה,

³³ מ"ב טו

³⁴ ואף על גב דישאל לא עבדה מ"מ אין לה בטול כיון דעכשיו היא של ישראל. מ"ב טז

³⁵ עולת תמיד וגליון ר' שלמה איגר ועיין בחדושי ר' עקיבא איגר בעניננו. שעה"צ כט והמחמירים ב"ח וש"ך שם. והבית יוסף סמך בזה להקל בכל גוונא אר"א ממין"ג וטור משום דהוא מלתא דרבנן, דמן התורה לא מחמירין בעבודה זרה של ישראל אלא בשעבדה הישראל דוקא, ועל כן יש להקל גם בעניננו. שעה"צ ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"נ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

בהמה שהקריבוה לקרבן לפני ע"ז ועשו מקרני' שופר ותקע בו אפי' הי' של גוי לא יצא משום דאינה בטלה עולמית וכתותי מכתת שיעוריה אבל אם הקריב השופר לע"ז אינו נאסר אא"כ הי' דרך עבודתה בכך.

הדרן עלך כסוי הדם

פרק שביעי

א. גיד הנשה נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין

נאמר בפרשת וישלח (בראשית לב פסוק לג) על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה וגו' הוזהרנו בה שלא לאכול גיד הנשה³⁶.

³⁶ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה א שו"ע ונו"כ יו"ד סי' ס"ה סעי' ה' ו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

גיד הנשה³⁷ לוקה על אכילתו בכל שהוא אם הוא כברייתו ואם לאו רק בכזית. ודוקא באכלו בבת אחת³⁸ אבל אכלו מעט מעט אע"ג דאכלו בכדי אכילת פרס³⁹ אינו לוקה. וי"א⁴⁰ שלוקה גם בכה"ג.

האוכל גיד⁴¹ עובר גם משום חילול ה' כיון שאין לו הנאה בזה⁴².

ונוהג בחולין ובמוקדשין בין קדשים הנאכלים בין קדשים שאינם נאכלין, ולפיכך כשמנתח⁴³ איברי העולה ומוליכין את כל הנתחים לכבש ומולחין אותם שם, ואחר כך מעלין כל האיברים לראש המזבח, מסיר גיד הנשה בראש המזבח ומשליכו על גבי הדשן שבאמצע המזבח.

ונוהג בארץ ובחו"ל וגם בזמן הזה⁴⁴.

ב. ונוהג בבהמה בירך של ימין ובירך של שמאל ואינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף

³⁷ שם הלכה ב

³⁸ משב"ז ס"ה ס"ק ד'

³⁹ דכיון דגיד הנשה איסורו חידוש הוא אין לך בו אלא חידושו ונ"מ לפסולי עדות וקידושי אשה וולכאורה נ"מ נמי בנתערב כזית בכא"פ דהיינו בד' ביצים דאינו בטל ולוקה מן התורה כביו"ד צ"ח עיי"ש בב"י הכא מדאורי' יבטל דאין שייך צירוף ואין שייך טעם ונ"מ בנשפך וכעין מש"כ הט"ז יו"ד ק' ס"ק ה' וצ"ב] ועיי"ש במשב"ז דהסתפק דאפשר דאין חצי שיעור אסור בגיה"נ דסברת איסור חצי שיעור הוא משום דחזי לאיצטרופי כשישלים לכזית והכא גם אם ישלים אינו חייב אלא דווקא באוכלו בב"א אמנם אפשר דחזי לאיצטרופי הפירוש דראוי לאכול כל השיעור בבת אחת, על כן גם כאן אסור חצי שיעור. ועיין מנ"ח אות ה' דבש"ת שאנת אריה הל' חמץ סוף סי' פ"א מבואר מדבריו דחצי שיעור דוקא אם חזי לאיצטרופי בכדי אכילת פרס אסור

⁴⁰ ערוה"ש שם סעי' כ"ז

⁴¹ מנ"ח מצוה ג אות י"ב

⁴² וכתב שם "אך פעם ראשונה יכול לומר דמעם איסור בעי למיטעם, אבל פעם שניה לא שייך זה והווי ליה להכעיס והוא חילול השם, ובחילול השם אין תשובה ויום הכיפורים מכפרין, רק תשובה ויוה"כ תולין ומיתה ממרקת"

⁴³ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ו הלכה ד

⁴⁴ עיין מ"מ ולח"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

איסור גיד הנשה⁴⁵ נוהג באדם⁴⁶ ובהמה וחיה טהורים⁴⁷ ובכוי⁴⁸ ואפילו בנבלות וטרפות שלהן בירך ימין ובירך שמאל כשכף⁴⁹ שלהם עגול ואינו נוהג בעוף מפני שאין כף שלו עגול⁵⁰ ואם אינו עגול בבהמה וחיה וכוי וכן בעוף שכפו עגול אסור מספיקא⁵¹ וא"צ לבדוק בעוף אם כפו עגול⁵².

⁴⁵ בברתי סי' ס"ה ס"ק ט"ז כתב דמנקר אחד הרעיש העולם דהגיד שנהגו בו האיסור אינו הגיד האמיתי ועד היום טעינו ואינו אלא גיד אחר והשיב לו הכרתי דהגיד החדש שרצה לאסור אינו רק בבהמות זכרים ולא בנקבות ובסמ"ג כתב דגיד נוהג בזכרים ונקבות "ואשתקיל מילוליה" ורבים תמהו על שגגה גדולה שיצאו מהשלימים דסמ"ג מיירי שנוהג בזכרים ונקבות כדרכו בכל המצות לכתוב כן אבל מהגיד לא מיירי אם הוא הנמצא וכו' וכיון שטעות נזרקה לפני הגאונים הנ"ל ודחה לזה בקנה נמצא דבריו קיימים ואין לאכול אחרונים א"כ נקרו מהם שני הגידים ובהת"ס יו"ד סי' ס"ט תי' דאע"ג דהשווה הכתוב אשה לאיש בכל עונשין שבתורה במקום שיש סברא לחלק שלא יהיה אלא באיש לא יאסר אנקבות כדמצינו גבי כהנים "והשתא אי ס"ד דאותו הגיד שנשה ביעקב הוא גיד דלא נמצא בבע"ח נקבות א"כ שפיר הי' סברא לחלק בין בני ישראל לבנות ישראל ואיך כ' סמ"ג נוהג בזכרים ונקבות אע"כ הגיד הוא הנמצא בין בזכרי ובין בנקבו וע"כ נוהג איסורו ג"כ בכל ודברי חכמי קיימים".

⁴⁶ במל"מ שם מהרשב"א סי' שס"ד ובמשב"ז סי' ס"ה ס"ק ד' ס"ל נמי דגיה"נ דאדם נמי אסור ונ"מ דלמ"ד דבשר אדם מותר מן התורה על גידו יהיה חייב מלקות ואף לדירדן דבשר אדם אסור מדאור' עכ"פ אינו אלא איסור עשה ועל גידו יהיה חייב משום לאו אמנם במנ"ח כתב וז"ל "ונראה דהרשב"א לטעמיה אפילו שסובר דבשר אדם מותר מן התורה, והובאו דבריו במגיד משנה פ"ב ממאכלות אסורות ה"ג, אם כן נוהג גיד, דבשרו מותר. אבל לשיטת הר"מ שם בפ"ב ועוד שיטות דבשר אדם אסור מן התורה בעשה, א"כ בשרו אסור, והוי כטמאה דאין גיד וכו'. ומה לי שבשרו אסור בלאו או בעשה, כיון דהוא מן התורה בשרו אסור קרינן ביה כנלע"ד, ושוב מצאתי כן בשער המלך פ"ח ממאכלות אסורות ה"א, עכ"ל

⁴⁷ דקיימא לן בר' שמעון חולין פרק גיד הנשה ק"א ע"א, דנפקא לן מעל כן לא יאכלו וכו' מי שבשרו מותר נוהג איסור גיד, אבל מי שבשרו אסור אין נוהג איסור גיד. משב"ז שם ומנ"ח שם. וצ"ע אמאי באמת לא הזכירו הטושו"ע דאינו נוהג בטמאה ונ"מ דמשום גיד לוקה בבריה אפי' שאין בו כזית וכן אסור בכל שהוא ומשום בהמה טמאה אינו אלא בכזית וכן אינו אסור אלא עד ס' וכן הקשה במשב"ז שם וס"ל דהטור מספקא ליה אי נוהג בטמאה אבל במנ"ח משמע דפשיטא לי דאינו נוהג דמעמיה רחמנא .

⁴⁸ אפי' לדיעה (חולין פ') שהוא נחשב בריה בפ"ע, כיון שכף שלו עגול. וכ"ש לדיעה שהוא ספק בהמה ספק חיה דנוהג ממ"נ (ב"י שם מגמ' כריתות כא א')

⁴⁹ כף הירך הוא הבשר העגול התפוח הסובב את עצם הירך (הקולית) ונקרא כף ככף של קדירה כמש"כ רש"י חולין פט ב' ד"ה כף והעצם נקראת ג"כ כף הירך

⁵⁰ וה"ק רחמנא לא יאכלו בני"י את גה"נ הנכרך סביבות הבשר הגבוה והעגול אשר בירך והיא עצם הקולית העליונה ועופות אין להם כף דהעצם משוך ולא עגול והבשר שעל הקולית שלהם עב ואינו עגול סביבות העצם הלכך אין גה"נ נוהג בהם (ערוה"ש יו"ד ס"ה סעי' י"ז)

⁵¹ בגמ' חולין צ"ב ב' נסתפק ר' ירמיה אי גיד בתר עיגולא אזלי' או בתר מינא אזלי' וסלקא בתיקו ופסקו הראשונים (רשב"א שם ד"ה אית ליה ובתוה"א ב"ג ש"ג דף פ"א ב') ובמרדכי שם תרנ"ט) דכיון דהוה ספיקא דאורייתא הוה לחומרא ולהכי מחמירי' בבהמה וחיה אפי' אינו עגול דילמא בתר מינא אזלי' ומחמיר' בעוף שכפו עגול דילמא בתר עיגולא אזלי' וכ"ד הרמב"ם פ"ח ה"ד ממאכ"א ונ"מ דאין לוקין כיון דאינו אלא איסור ספק וכ"כ במנ"ח מצוה זו א"ק א'

⁵² דאזלי' בתר רובא ב"י שם בשם המרדכי שם (ומכאן מוכח דאזלי' בתר רובא אע"ג דאפ' לברורי בקל וכן איתא בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רע"ז ד"ה הדרן דהוכיח כדברינו מרש"י זה ועיין שד"ח ח"ה עמ' 304 ב' דציין נמי למשכנות הרועים סי' לב ובילקוט הגרשוני ח"א דף ט' סוף עמ' א' וב' אמנם אפ' לדחות הראיה מכאן דהכא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ג. ונוהג בשליל ר' יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר

כבר התבאר לעיל דף עד: שי"א⁵³ שמדכתיב (דברים יד פסוק ו) וְכָל בְּהֵמָה מִפֶּרֶת פֶּרֶסָה וּגְו' בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ. ודרשין דכל הנמצא בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ, דרשין נמי כל ואפילו חלבו וגידו של העובר שנשחטה אמו מותר⁵⁴, אבל דמו אסור⁵⁵ שאינו בכלל אוכל אלא בכלל משקה ולא נותר מלשון תֹאכְלוּ⁵⁶. ויש אוסרים⁵⁷ החלב והגיד⁵⁸ אם שלמו חדשיו וכן עיקר.

הוזה כעין ס"ס דהא דעוף שכפו עגול אסור היינו מספיקא דילמא בתר עיגולא אזלי וא"כ בס"ס וברוב כה"ג נקל אע"ג דאפ' לברורי משא"כ בכל רוב]

⁵³ שו"ע ונו"כ סד ב וסה ז וכן דעת רוב הפוסקים להתיר חלבו, ובלבוש הביא רק דעה זו גבי חלב והמחבר כתבה בסתם בחלב וגיד ובפר"ח כתב גבי חלב וכן עיקר אלא שיש לנו לחוש לסברת הרב כיון דמחייב עליה כרת. וכנבי גיד החמיר כדלהלן

⁵⁴ ברמ"א כתב וחלב נפל אסור אם הפילה הבהמה. וכתב בט"ז ג לא ידעתי פירושו דאם נתכוין לאיסור חלב אדרבה באמת אין בו משום חלב כמ"ש הטור בשם רמב"ם. ואי נתכוין לאיסור מצד שהוא נפל זהו פשיטא דלמה יהיה מותר יותר משאר בשר הנפל. ובד"מ לא הוזכר מזה ונראה שהג"ה זו לאו מדברי הרב היא אלא איזה תלמיד טועה כתבה, ובש"ך ה כתב דאע"ג דאין חייב כרת על חלבו איסורא מיהא איכא משום חלב ומ"מ לא היה צריך הר"ב לכתוב זה כיון דמ"מ אסור משו' נבלה ואפי' מלקות נמי איכא משום נבלה כדכתבו הרמב"ם והטור והוא פשוט. ועיין פר"ח ופמ"ג

⁵⁵ שו"ע ונו"כ סו א

⁵⁶ והטעם כתב הרא"ש דהוה כדם איברים והר"ן כתב הטעם דתאכלו מידי דבר אכילה ועיין בלבוש יג שם האריך בדרשת היתר חלב וגיד ואיסור הדם.

⁵⁷ דעת הרמב"ם [מאכלות אסורות ז, ג] דסבירא ליה דאע"ג דקיימא לן דאפילו בן ט' חי שחיטת אמו מטהרתו, מכל מקום גידו וחלבו אסורין מן התורה, ומובא במחבר בלשון י"א ומשמע דס"ל העיקר כרוב הפוסקים אך בש"ך ד הכריע לזה באיסור בחלב וכ"ש בגיד ובפר"ח כתב אלא שיש לנו לחוש לסברת הרב כיון דמחייב עליה כרת. ומיהו בגיד יש לאסור מעיקר הדין, שכן דעת הרשב"א [תורת הבית בית ב שער ה ס, א; חולין צב, ב ד"ה ומיהו] וכן נראה בדעת הרי"ף [שם כה, א] ודלא כהב"י [שם ד"ה ומ"ש שנראה], וכבר הורה כן זקן מהר"י בן חביב ז"ל [הובא בב"י שם ד"ה ולענין], וכן דעת הגאונים להתיר בחלב ולאסור בגיד וכמו שכתב ראב"ן בסימן רע"ח. ומעמא דמילתא כתב הרשב"א במשמרת הבית [בית ב שער ה נמ, א] דבחלב לא מקרי חלב שור וכשב, אבל גיד הנשה קרינן ליה, דלא תלי בשור וכשב דעם יצירתו נאסר, והכי נקטינן.

⁵⁸ גבי גיד ברמ"א ובלבוש כתבו ויש להחמיר והוא דעת י"א בשו"ע סה ז.

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם הפרים⁵⁹ על גבי קרקע אסור חלבו וכ"ש גידו⁶⁰, אף לדעה הראשונה שמכיון דטעון שחיטה משום מראית העין כמו שיתבאר להלן דף עה. אף חלבו אסור מהאי טעמא⁶¹.

ד. נאמנין עליו ועל החלב

הטבח נאמן⁶² על גיד הנשה אף על פי שיש יותר מירחא בגיד הנשה⁶³, כדרך שנאמן על החלב⁶⁴, מיהו אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר⁶⁵,

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁰ ועיין פני יהושע פסחים כב. בתוד"ה הרי דם דמהאי טעמא ג"ה אסור דאין בנותן טעם לאו בכלל תאכלו ויפה כתב. ועיין נו"כ בשו"ע סה ז

⁶¹ לפי זה קלוט בן פקועה שהוא מותר בלא שחיטה חלבו נמי מותר לדעות המתירות, וכ"כ הרשב"א בת"ה בשם הרמב"ן ז"ל, פר"ח.

⁶² שו"ע ונו"כ סה יד

⁶³ וע' בשו"ת מן השמים סי' נ"ד ששאל על עצמות מלילות הירך והדקין ובני מעים אם ראוי לבעל נפש לפרוש מהם לפי שאין בקיאים בניקור גיד וחלב והוצאות גידי הדם וכו'. והשיבו אין גזירין גזירה על הציבור אא"כ רוב הציבור יכולין לעמוד בה ועד אחד נאמן באיסורין ובלבד שיהיה בקי וכל הפורש בעת שאינו ראוי לו מעשהו מעשה לעג עכ"ל.

⁶⁴ כתב רש"ל ואני הגבר שמעתי וראיתי שרוב המנקרין שלנו אף על פי שמחמירין לחתוך אף ההיתר מ"מ כמה פעמים מקילין בחלב ובקנוקנות של גיד מחמת מהירות על כן נהגתי בעצמי שלא לאכול בשר המנוקר עד שיראה למנוקר אחר ויבדוק אם הוא מנוקר כראוי, עכ"ל.

⁶⁵ עיין פ"ת שם ו מתשו' שבו"י ח"ב סי' נ"ח שנשאל על מה שהנהיגו איזה רבנים בקהילתם להכריז שכל בשר החובא ממדינה כאילו אוכל בשר טריפה ולאסור אף הכלים שנתבשל בהם הבשר אי שפיר עבדי והאריך בראיות מש"ס ופוסקים כי לא נכון לעשות כן משום דיש לחוש לאיבה ותו דהוי כגזירה שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה כי מה יעשו עוברי דרכים אבל מ"מ מוטל על כל רב ומורה למנות אנשים כשרים יראים על השחיטה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אלא אם כן הוא נאמן⁶⁶ ומוחזק בכשרות. ואין הנשים נאמנות על ניקור אחוריים⁶⁷.

יש שנהגו לא לאכול כלל בשר אחוריים⁶⁸.

ה. אין בגידין בנותן טעם... ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה

⁶⁶ כתב בחגורת שמואל ראיתי להעתיק על הספר מה שכתב בעל לחם הפנים בסדר הניקור, וז"ל: הירא דבר ה' המנקרים כהלכתו וכמשפטו, צריך שיהיה בידם ובראשם שלשה כללים אלו.

הכלל הראשון הוא, כל מנקר מחוייב לידע איזה גידין האסורין משום גיד הנשה ואיזה אסורין משום דם ואיזה אסורין משום חלב בפרטם הגם שיוודע אותם בכלל, כמו שאמרו חכמים כל הגידין בכלל הם קי"א, וסימנין כל שלחנות מלאו קי"א צואה וכו'. והגידין האסורין משום חלב ומשום גיד הנשה המה ג"א, והסימן אל תאכלו ממנו ג"א, כי הגידין שאסורין משום גיד הנשה או משום חלב צריך לחטט אחריהן ולשרש אחריהם עם שורשיהן.

הכלל הב' הוא, כל מנקר יכוין בקולפו שיקלף דק היטב הרי הוא משובח, שמחוייב כל אדם לחוס על ממונם של ישראל כמ"ש רש"ל בשם שאסור להתיר את האיסור כך אסור לאסור את ההיתר. ונקוט האי כללא בידך כל מנקר שאין פותח מקום הגיד בראשונה ואח"כ הותך אותה ממקום שרשה, פשיטא ודאי שיכלה את הבשר, שיוודע רק מקום הגידין, ולא כל בהמות שוות, יש גידין שמונחין באיזה בהמות עמוק בבשרם ובאיזה בהמות מונחים בעקמומית מלמעלה, ממילא אם לא יפתח מקום הגיד בראשונה הוא מכלה ממונם של ישראל שמחתך מהבשר יותר מדאי, יתר על זה אם לא יגלה הגיד עד מקום שרשו אי אפשר שיחטט אותה וישאר בה ציצין המעכבין אותה מלאכול, ונמצא שמאכיל טריפות לישראל ח"ו, והוא מעוות שלא יוכל לתקן כמו שדרשו רז"ל זה המאכיל טריפות לישראל. וגם כל מנקר צריך לידע שטעם הקליפה שאנו מקלפין מן הבשר, הוא הטעם משום שהשומן מגיד הנשה ומהחלב מתפשט ומתפרד בין הדביקים ובין הפרישות.

הכלל הג' שיהיה, כל מנקר בשר לא יתנו הבשר מידם עד שיעיינו בו פעמים ושלש שלא ימצא אחריו חלב כשעורה אפי' שלא במקום אחד, וכל הנמצא אחריו חלב או ג"ה מעבירין אותו ומלקין אותו מכות מרדות, א"כ אוי לאותה בושח כל ימיו, וחרפה והבושה והעבירה גדולה, לכן יהא כל מנקר ירא חטא וירא שמים וחרד ויעשה המלאכה זו באמונה ויהא נקי מה' ומישראל.

⁶⁷ עי' בבנה"ג אם אות ס"ד שכ' מהמהרש"ל קבלתי שאין הנשים נאמנות על ניקור אחוריים כיון דאית בה טירחא יתירא חוששין דמתוך עצלותם לא יפשפשו כ"כ ולא ינקרו כראוי. ומ"ש המחברים שהנשים נאמנות בניקור בסתם ניקור נאמר דהיינו חלק הפנים אבל לא בחלק האחוריים. א"נ י"ל דמ"ש דנשים נאמנות על הניקור ר"ל שנאמנות לומר שהבשר הוא מנוקד ע"י מנקר א' שניקרו אבל לא דנאמנות לומר שהיא בעצמה ניקרה הבשר וכו' עיין שם. ועי' בשלחן גבוה ס"ק ל"ח שכ' שגם הוא שמע שבעיר לארש"ו הנשים מנקרות החלק הפנים של גדיים וטלאים ולפנים ישבו בעיר ההוא אנשים חכמים וידיעים ולא מיתו בידם. והיינו כתירץ הראשון של המהרש"ל הנ"ל עיין שם.

⁶⁸ דרכ"ת דם וז"ל דע כי במדינותינו לא שמעתי לזהר בזה וכפי הנראה דכל החומרות שהחמירו שלא לסמוך על מנקר הוא רק במקומות שאוכלין בשר אחוריים וסומכין על ניקורו דיש בו חשש גה"נ וחלב ממש ע"כ החמירו שניקרו עכ"פ שנים משא"כ במקומותינו שאין אוכלים בשר האחוריים כלל ולענין ניקור חלק הפנים אין להחמיר כ"כ. שוב ראיתי בד"ק בסי' הקודם ס"ק ט"ו שכ' כן להדיא עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת פסחים דף כב: שגופו של גיד הנשה אינו אלא כעץ שאין בו טעם, ואף על פי כן אסרתו תורה, לפיכך אינו אוסר תערובתו בפליטתו. והקנוקנות שהם גידין דקים היוצאים מהגיד לאחר שעובר את האגן, ונבלע בדרך ואז מתפצלים ממנו אותם הגידין הדקים שהם הקנוקנות. והשומן יש בהם טעם, לפיכך אוסרין תערובתן בפליטתן⁶⁹.

ולפיכך אע"פ שהגיד הרי הוא כעץ בעלמא ואין לו טעם⁷⁰ אעפ"כ אסרתו תורה⁷¹.

אבל אם נתערב בתבשיל והוסר ממנו אינו אוסר בטעמו ואם לא הסיר הגיד⁷² מן התערובת ואינו יודע היכן הוא אוסר תערובתו אפי' באלף כיון שדינו כבריה שאינה בטילה⁷³ ובנימוח שאין ניכרת צורתו אוסר⁷⁴ עד ס'.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם סעי' ט וז"ל הב"י שם "והמרדכי (סי' תרנ"ט) כתב שומנו ישראל קדושים נהגו בו איסור וראוי להחמיר בו וכדגרסינן (עירובין כא:): בני הזהר בשל סופרים יותר משל תורה ומה ששינו בו ישראל קדושים נהגו בו איסור זו היא דברי סופרים עכ"ל" אבל ברדב"ז ח"ב סי' תר"ע משמע להדיא דאינו אוסר דרבנן אלא מנהג איסור וז"ל "עיקרו מדאורייתא חמיטתו מתקנתא דרבנן שומנו ממנהגות קדושים" והוא מחי' הרשב"א חולין צ"ב ב' ובר"ן שם. ועיין שפ"ד סי' ק' ס"ק ה' להדיא כתב דמנהג קדושים קליש מאיסור דרבנן ונ"מ לאיסור דבוק עיי"ש ואכמ"ל.

⁷⁰ ועיין במטה יהונתן על השו"ע ק"ט סעי' ב' דס"ל דלגיד איכא טעם קלוש ואין לו כח לאסור הקדירה משום טעם קלוש זה אבל בממשו של גיד קיים א"כ בצירוף טעם קלוש זה אוסר התערובת עד ס' ובוה מבואר המח' אי יש בגידין בנ"ט או לאו דנחלקו אי מחשבינן טעם קלוש ידיה כטעם או לאו וכ"כ במשב"ז שם ס"ק ה' וכן עיין בפלתי סי' ס"ה סוס"ק ב' דבגיד יש טעם קלוש וודאי כשנוצר במעי אמו הרי הוא רך ויש בו טעם נמור ורק אח"כ מתקשה כעץ [סתם גיד (שאינו גיד הנשה) אי יש בו נ"ט עיין שושנת העמקים לבעל הפמ"ג בפתחה ד"ה שאלה ושם כתב אי הוה בכלל בשר ועיין בספרו גינת וורדים כלל מ"ה ד"ה עוד אחת (עמ' 72 ברפוי') ועיין שעה"מ פ"ח ה"ו ממאכ"א ד"ה כי על דמשמע דס"ל דאין בשאר גידין בנ"ט ועיין רש"י פסחים כב א' דמשמע דטעם בשר אין בו הא טעם גיד יש בו

⁷¹ ועיין בשעה"מ פ"ח ממאכ"א ה"ו בביאור דעת הרמב"ם שם דהאוכל ג"ה של נבילה חייב שתים ועיין במנ"ח רפ"א או"ק ז'

⁷² שו"ע יו"ד ונו"כ ק סעי' ב

⁷³ ובריה אוסרת מדרבנן אפי' בכל שהוא

⁷⁴ דאע"ג שאין לו טעם וא"כ א"צ לבטל טעמו עכ"פ התורה אסרה גופו של גיד ובעי' לבטולי ועיין בט"ז שם ס"ק ה' דבתוה"א רצה להקל דבטל ברוב אבל לדינא אין להקל בזה אא"כ נשפך ואין ידוע אם היה בו ס' דאז נקל מספק.

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

גיד הנשה מותר בהנאה⁷⁵. וי"א שטוב לזוהר לאוסרו בהנאה⁷⁶ ואסור להאכילו לכלב או לחתול ואפי' אינם שלו⁷⁷ ככל איסורי הנאה.

אע"ג דבבב⁷⁸ איסורי אכילה שבתורה אסור לעשות בהם סחורה לדעות המתירות גיד הנשה בהנאה מותר אף לעשות בו סחורה⁷⁹.

מותר לתפור ס"ת ותפילין בגיד הנשה, שמצות לאו להינות נתנו, אבל למכור לסופרים אין כדאי אלא יש ליתנם להם במתנה⁸⁰.

אע"ג שבבב איסורי אכילה שבתורה אסור לעשות בהם סחורה, לדעות המתירות גיד הנשה בהנאה מותר אף לעשות בו סחורה⁸¹.

ו. ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים

השוחט את⁸² החטאת ומצא בה בן ארבעה חי הרי זו נאכלת כבשר החטאת, שולדי הקדשים במעי אמן הם קדושים.

ז. על אלו טומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת ... לא נצרכה אלא לנפל שלא נקשרו אבריו בגידיו

כבר התבאר במסכת נזיר דף מט: – נב. שיש טומאות מן המת⁸³ שאין הנזיר מגלח עליהן ולא סותר את הקודמין, ואף על פי שנשטף בהן טומאת

⁷⁵ שו"ע שם י

⁷⁶ בב"י שם פסק כן כיון דהבי איפסיקא בזהר אבל בד"מ השיג עליו דהא בעל הזוהר הוא רשב"י והוא ר"ש סתם בתלמוד ובפסחים כב' א' נחלקו ר"י ור"ש דלר"ש אסור בהנאה ולר"י מותר וקיי"ל ר"ש ור"י הל' בר"י וא"כ אין ראיה לפסוק מהזהר לחומרא דרשב"י לשיטתו והמחבר גופיה מדלא הזכיר כלל דיעה האוסרת בשו"ע מוכח דס"ל דאין להחמיר כהזהר וכ"כ בדרכ"ת שם ס"ק פ"ג אבל הביא מהפוסקים הב"ח, המהרש"ל, ומחזיק ברכה לחיד"א דכתבו דיש לזוהר לאוסרו בהנאה

⁷⁷ דרכ"ת ס"ק פ"ג בשם הכו"פ.

⁷⁸ מנ"ח מצווה ג' אות י"ד

⁷⁹ דמעם איסור סחורה שמא יבוא לאוכלו ובגיד ליכא למיחש דאין עומד לאכילה דכעין בעלמא הוא
⁸⁰ דרכי תשובה שם וצ"ע אמאי אינו אסור משום דמחזיק לו טובה ויהיה מותר רק לסופר שיש לו גידים משלו וצל"ב

⁸¹ מנ"ח מצווה ג' אות י"ד דמעם איסור סחורה שמא יבוא לאוכלו ובגיד ליכא למיחש דאין עומד לאכילה דכעין בעלמא הוא

⁸² רמב"ם הלכות תמורה פרק ד הלכה ג

⁸³ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שבעה, לפי שלא נאמר בו וכי יטמא לנפש אלא (במדבר ו פסוק ט) וכי ימות
מת עליו עד שיטמא מטומאות שהן מעצמו של מת⁸⁴, ואח"כ יביא קרבנות
טומאה ויגלה תגלחת טומאה ויפלו כל הימים הראשונים.

ועל שתיים עשרה טומאות מן המת הנזיר מגלה עליהן:

א. על הנפל⁸⁵ אחר שיצא לאויר העולם⁸⁶, ומגלה על נפל אפילו אם לא
נתקשרו איבריו בגדין⁸⁷, אם הוא בן ארבעים יום⁸⁸, שמטמא במגע
ובמשא ובאהל כאדם גדול שמת⁸⁹, שנאמר (במדבר יט פסוק יא)
הַנֶּגַע בַּמֵּת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם.

⁸⁴ הנה מלשון הרמב"ם מבואר דלמדנו זה מקרא, והוא תימא דבכמה דוכתי מוכח שזהו הלכה למשה מסיני, וכ"כ התוס' בנזיר [מ"ט: בד"ה ועל חצי לוג] וז"ל: ואף על פי שמטמא באהל ברביעית מ"מ אין הנזיר מגלה אלא על חצי לוג ושיעוריה הלכה למשה מסיני, עכ"ל. וכ"כ הרע"ב שם, וגם לא מצאתי בשום מקום דרשא זו. והנה לבד זה סותר א"ע למה שכתב ברפ"ג מטומאות מת, וז"ל: לפיכך אני אומר שכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלה עליה אינה דין תורה, עכ"ל. ובספ"ט כתב דאלו הטומאות דאין הנזיר מגלה עליהן מהן דברי סופרים מהן דברי קבלה מהן גזירות והרחקות וכו' ע"ש, וביאור הדבר שוודאי הם מן התורה ודרכו שכל דבר שאינו מפורש בתורה קורא לזה דברי סופרים. וכתב בעצמו שמהן דברי קבלה והיינו הלכה למשה מסיני וכאן כתב שלמדנו מקרא. האמנם בירור העניין כן הוא, דוודאי כל זה הוא הלכה למשה מסיני ויש מהן דרבנן ג"כ כמו שיתבאר, אך הרמב"ם בשכלו הוזהר מצא רמז בתורה והוא באמת רמז נפלא, שהרי בכל התורה כתיב כי יטמא וטמא וכיוצא בזה וכאן כתיב שינוי לשון וכי ימות מת עליו להורות שיש טומאות מן המת שאין הנזיר מגלה עליהן ופרטי הדינים נמסרו למשה מסיני, וזה שכתב מהן דברי סופרים היינו שיש להם רמז בפסוק ומ"מ אין זה מפורש בתורה ממש כמו קדושי כסף. ובספרי זוטא והובא בילקוט נשא. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן כא סעיף ב - ו.

⁸⁵ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה ב

⁸⁶ דאילו כשהוא בגוף האשה אינו מטמא דמגע בית הסתרים הוא וכן פסק פ"ב דשאר אבות הטומאות הל' ב' ומדתנן בפרק בתרא דאהלות מדורות הגוים טמאים כמה ישא בתוכן ויהא צריך בדיקה ארבעים יום וכו' משמע דבתוך ארבעים יום לא חשיב נפל וכמ"ש בנדה דמיא בעלמא הוא. מעשה רקח הלכות טומאות מת פרק ב הלכה א

⁸⁷ רמב"ם הלכות טומאות מת פרק ב הלכה א

⁸⁸ אבל בפחות אינו מטמא. משנה למלך שם

⁸⁹ עיי' ירושלמי נזיר פ' כהן גדול דקאמר ר' יוחנן דהוי ס"ד דטומאת נפל מדבריהן וממה דנזיר מגלה על טומאת נפל מוכח דהוא מדאורייתא כיון דאמו טמאה לידה ומשמע מזה דנפל שאין אמו טמאה לידה כגון שנברא בדרך אחת אינו מטמא באהל וגם בעצם כשעורה צ"ע אי מטמא מדין תורה. ישועות מלכו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

- ב. ועל כזית⁹⁰ מבשר המת⁹¹ בין לח בין יבש כחרש⁹², מטמא כמת שלם, אפילו אם אינו אבר שלם.
- ג. ועל כזית נצל שהוא בשר המת שנמוח ונעשה לחה סרוחה,
- ד. ועל עצמות שהן רוב מנין העצמות, כגון שהיו קב"ה עצם הרי אלו כמת שלם, אפילו שאין עליהם בשר⁹³, אם נכרת בהן צורת עצמות, היו קב"ד הרי הן כשאר העצמות.
- ה. ועל עצמות שהן רוב בנינו של מת שכל בנינו של אדם הוא שתי השוקים והירכיים והצלעות והשדרה, ורוב בנינו כגון שתי שוקיו וירך אחת, ואם חסר רוב בנינו כל שהוא הרי הן כשאר העצמות.
- ו. ועל חצי קב עצמות אף על פי שאין בהן רוב, ו"א⁹⁴ שאינו מטמא אלא אם באו מרוב בנין או מנין, כלומר שהעצמות שבורים, וימצא בחצי הקב מעט מכל עצם ועצם מרוב בנין או מנין, וי"א⁹⁵ שבשיעור חצי קב מטמא בכל גווני

⁹⁰ אף על פי שהשיעורין כולם הלכה למשה מסיני הן אמרו חכמים תחלת ברייתו של אדם כזית ולפיכך שיעור טומאת בשרו כזית. רמב"ם טומאת המת שם ב

⁹¹ שם ושם א

⁹² וצריך לחלק בין טומאת מת לטומאת אוכלין שכתב הרמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ב הלכה יח כל אוכל שנטמא ואחר שנטמא נפסל ונסרה, אם נפסל מלאכול הכלב או שיבש כחרש ה"ז טהור. וכן משמע בנב"ק י"ד כו

⁹³ רמב"ם שם ושם ח

⁹⁴ דעת התוס' וכ"כ הגר"א באליהו רבא פ"ב דאהלות

⁹⁵ דעת הרמב"ם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

- ז. ועל השדרה, הבאה ממת אחד⁹⁶, כיצד⁹⁷ שדרה שהיא שלימה, הרי היא כמת שלם, ומטמא באוהל⁹⁸, ואם חסרה אפי' חוליא אחת מי"ח חליות הרי היא כשאר העצמות ומטמאה בשעורה במגע ובמשא.
- ח. ועל הגולגלת, של מת אחד⁹⁹, כיצד גלגולת שהיא שלימה הרי היא כמת, ומטמא באוהל, ואם חסרה כסלע הרי היא כשאר העצמות.
- ט. ועל אבר מן המת, הבא ממת אחד.
- י. ועל אבר מן החי, מאדם אחד, שיש עליהן בשר שראוי לעלות בו ארוכה בחי.
- יא. ועל חצי לוג דם, הבא ממת אחד.

⁹⁶ ודע שבגמ' (דף נ"ב) איבעיא לן שדרה וגולגולת תנן או דילמא או שדרה או גולגולת ולא איפשיטא ויש לתמוה למה רבינו מני להו בתרתי. כסף משנה שם ובפ"ב דטומאת מת כתב בשם מהר"י קורקוס ז"ל דכיון דאשכחן שמאי דאמר בהדיא או שדרה או גולגולת אלא דדחי דילמא שאני שמאי דמחמיר לא שבקינן מאי דאשכחן בהדיא כיון דלא אשכחן ביה פלוגתא לחידושי פלוגתא וגם כי כל חלוקות המשנה או או קתני ומסתמא הני הוו דכוותיהו ע"כ. והקשה התוס' יום טוב ז"ל ששם הל' י' פסק רבינו דעצם אחד אפילו יש בו רובע אינו מטמא באהל וכתב מרן גופיה שם מדאמרו שאני שמאי דמחמיר טפי משמע דלית הלכתא כוותיה ע"כ. ומאי אולמא דהאי דחייב מהאי דחייב ע"כ והיא קושיא עצומית. אך יש ליישב דשאני ההיא דעיקר דין עצם אחד הוא מהמשנה דפ"ו דעדויות כמ"ש מרן ז"ל לעיל שמאי אומר אפילו מעצם אחד ובא להכריח מרן דינו של רבינו שפסק דלא כב"ש משום דיחידא הוא ועוד מדאשכחן בהא דעצם הבא מן השדרה וכו' שאמרו בגמרא שאני שמאי דמחמיר טפי משמע דבאלו הדינים של עצם אחד לית הלכתא כוותיה משא"כ באידך דשדרה וגולגולת שאין לנו שום גילוי אין לנו להחדש מחלוקת מדעתינו. מעשה רקח שם. ועוד דכן נראה להדיא מירושלמי נזיר שם, ובתוספתא דאהלות פ"ד תניא מפורש או שדרה או גולגולת ע"ש במעשה דתודוס הרופא שאמר אין כאן שדרה מאדם אחד או גולגולת ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן כא סעיף ט

⁹⁷ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה ח

⁹⁸ ודע דבשדרה וגולגולת יש לי שאלה, דלמה לן השדרה והגולגולת הא נזיר מגלח בשביל עצם כשעורה, ויותר מזה קשה דבאיבריין אמרנו דווקא שיש עליהן בשר כראוי אבל כשאין עליהן בשר כראוי אין הנזיר מגלח והרי מגלח בשביל עצם כשעורה. והנה ברובע עצמות פריך הש"ס [נ"ג ב] תיפוק ליה משום עצם כשעורה ומתרין דאקמח אקמוחי כלומר שנעשו כקמח ואין בהם עצם כשעורה, אבל באלו א"א לומר כן דא"כ אין זה שדרה וגולגולת ולא אבר כמובן, וצ"ל דמיירי לעניין טומאת אהל דליכא בעצם כשעורה. ערוך השולחן שם סעיף י

⁹⁹ רמב"ם שם ושם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

יב. ועל מלא חפנים רקב המת ממתי¹⁰⁰ שידוע שכולו שלם¹⁰¹ שהרקיבו עצמותיו בקבר ונעשו רקב, שמלא חפנים מאותו רקב מטמא במשא ובאהל כמת¹⁰², ואם חסר כל שהוא ממלא חפניו טהור¹⁰³. ורקב בשר אינו רקב¹⁰⁴.

¹⁰⁰ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה יא

¹⁰¹ ולהלן דף נא. יבואר שאין רקב המת מטמא עד שיקבר ערום בארון של שיש ויהיה כלו שלם, חסר ממנו אבר או שנקבר בכסותו או בארון של עץ או בשל מתכת אין לו רקב, ולא אמרו רקב אלא למת בלבד להוציא הרוג שהרי חסר דמו.

¹⁰² ואפילו באהל אם הרקב מפוזר באופן שאין כל גופו מאהיל כאחת ג"כ אינו מטמא.

¹⁰³ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ג הלכה טו

¹⁰⁴ ירו' נויר פ"ז ה"ב אין רקב לבשר יש רקב לעצמות. קרית מלך שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

